

Nr 17

Utlåtande i anledning av motion om upphävande av rätten i vissa fall att döda annans katt.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 192 av herr *Werner m. fl.*

I motionen hemställes

»att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om översyn av jaktlagen syftande till att nuvarande 23 § slopas och ersätts med sådana bestämmelser att förfarandet med infångad katt i princip blir detsamma som vad i jaktlagens 22 § stadgas om förfarandet med infångad hund».

Gällande bestämmelser

Enligt äldre jaktlagstiftning hade var och en, som i skog eller hage anträffade *katt*, rätt att döda djuret. För att hindra förföljelse av okynne inskränkte 1912 års jaktlag rätten att döda katt så att den tillkom endast jakträttsinnehavaren och hans folk. Samtidigt blev av viltvårdsskäl rättigheten territoriellt utvidgad till att gälla så snart katt anträffas utanför gård eller trädgård. Bestämmelsen upptogs utan ändring i nu gällande (1938 års) jaktlag i 23 §, den s. k. kattparagrafen. Efter lagändring den 6 december 1963 har stadgandet följande lydelse.

»Katt, som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma, må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas. Inom tätbebyggt område erfordras dock tillstånd av polismyndigheten.»

Beträffande *löslöpande hund* finns bestämmelser i 22 § jaktlagen. Enligt dessa får jakträttsinnehavaren döda hund endast i ett fall, nämligen om hund jagar eller ofredar villebråd under tiden den 1 mars—den 20 augusti och hunden icke låter sig upptagas samt det dessutom av omständigheterna uppenbarligen framgår, att hundens löslöpande beror på ägarens vårdslöshet. Den som sålunda dödat hund är skyldig att ofördröjligen underrätta polisman på orten därom. Föreligger icke de nämnda förutsättningarna får jakträttsinnehavaren och hans folk endast omhändertaga hunden. De är därefter skyldiga att genast underrätta ägaren eller, om denne är okänd, polismyndigheten i orten. Den som vill återfå omhändertagen hund skall lösa den under tiden den 1 mars—den 20 augusti med 50 kronor och i annat fall med 25 kronor. Ägaren av hunden är också skyldig att utge ersätt-

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 9 saml. 3 avd. Nr 17

ning för hundens föda och övriga kostnader. Har ägaren icke löst hunden inom en vecka efter det han underrättades om omhändertagandet eller inom två veckor efter det polismyndigheten underrättades, är hunden förverkad.

I propositionen nr 32 med förslag till lag om ändring i lagen om rätt till jakt m. m. föreslås att orden »är hunden förverkad» utbytes mot orden »får jakträttsinnehavaren behålla hunden». Departementschefen framhåller att innebörden av nu gällande bestämmelser är att hunden utan något formellt beslut om förverkande skall tillfalla jakträttsinnehavaren. Den föreslagna ändringen utgör endast ett förtydligande av gällande rätt.

Motionen

I motionen anförs bl. a. att katter blivit ytterst begärliga objekt för dem som levererar försöksdjur till vetenskapliga institutioner. Det har också blivit allt vanligare att katterna då är stulna. Kattägarna har mycket svårt att skydda sig, även när det gäller kattstöld på deras egen mark, eftersom de sällan kan bevisa att stölden skett innanför trädgårdsstaketet. I icke tätbebyggt område äger varje markägare rätt att sätta ut kattfällor på sin mark och han kan även försälja de katter som på så sätt åtkommit. Vidare förekommer det inte sällan att sådana personer, som specialiserat sig på kattfångst, skaffar sig rätt till jakt på obebyggda tomter, där de sätter ut välpreparerade kattfällor och fångar katterna från de närliggande fastigheterna.

Inte endast kattjuvar utan också de vetenskapliga institutionerna drar enligt motionärerna nytta av lagens ofullkomlighet. Institutionerna anser sig inte ha någon anledning att avveckla affärerna med kattfångare så länge dessa inte dömts för stöld av katter.

Motionärerna framhåller vidare att då 23 § jaktlagen trädde i kraft höll man katt av helt andra anledningar än i dag. Katten var då först och främst ett renhållningshjon som höll möss och råttor borta från bebyggelsen. Sedan dess har bl. a. de kemiska gifterna nästan helt övertagit kattens roll som råttutrotare. Vidare har det allmänna välståndet breddat vägen för en annorlunda och humanare syn på djuren och deras livsbetingelser. Motionärerna anser sig kunna utan överdrift påstå att katten i dag är ett lika omhuldat och älskat husdjur som hunden. Därtill är den lättkött och har därför blivit många gamla och handikappade människors enda sällskap.

Det är därför, menar motionärerna, svårt att förstå varför löslöpande katter skall behandlas annorlunda än löslöpande hundar. Givetvis är de i 22 § upptagna lösesummorna för hundar alltför högt tilltagna för katter, eftersom dessa knappast kan ställa till särskilt mycket förargelse för villebråd. Katter har visserligen benägenhet att jaga fåglar, men det är allmänt känt att en tamkatt är en hopplöst usel fågeljägare och således även i det avseendet synnerligen oförarglig.

Frågans tidigare behandling

Vid 1961 års riksdag behandlade *tredje lagutskottet* en motion av herr Levin, i vilken yrkades att rätten att döda katt utanför gård eller trädgård skulle begränsas till att avse förvildade katter (3LU 1961:9). Utskottet konstaterade att den föreslagna bestämmelsen skulle medföra stora praktiska svårigheter i tillämpningen med hänsyn till möjligheten att skilja mellan tamkatter och förvildade katter. Även definitionen på uttrycket förvildad katt var svår att fastställa. Enligt utskottet fanns här ett avgörande hinder mot den begärda lagändringen. Utskottet anmärkte att det emellertid rådde oklarhet om hur uttrycket »utanför gård eller trädgård» skulle tolkas. Avslutningsvis uttalade utskottet att frågan huruvida det var möjligt att genom en lagändring undanröja föreliggande oklarhet med gällande bestämmelse om rätt att döda katt samt huruvida — utan att nödig hänsyn till viltvården eftersattes — den enskilde kattägarens intressen kunde tillgodoses i högre grad än då syntes vara fallet torde förtjäna att beaktas.

Riksdagen godkände utskottets hemställan att motionen jämte utlåtandet måtte överlämnas till jaktutredningen.

I *proposition* (nr 136) till 1963 års riksdag föreslogs vissa ändringar i 23 § jaktlagen (kattparagrafen), innebärande *dels* att omedelbart efter uttrycket »utanför gård eller trädgård» skulle i lagtexten införas orden »där den hör hemma» och *dels* att till lagtexten skulle fogas följande mening »Inom område med stadsplan eller byggnadsplan erfordras dock tillstånd av polismyndigheten». Till grund för förslaget till lagändring låg ett av *jaktutredningen* år 1962 avgivet förslag till *ändring av 23 § lagen om rätt till jakt m. m.* Utredningen fann, såvitt nu är av intresse, att man varken från jaktvårds- eller allmän naturvårdssynpunkt kunde avvara den rättighet att ingripa mot katter som 23 § medgav. Enligt utredningen gällde detta även inom tätorter. Utredningens förslag remissbehandlades. Remissinstanserna var överlag ense med utredningen om att jakträttsinnehavare även i fortsättningen måste ha rätt att döda katt utanför kattinnehavarens gård eller trädgård. *Föreningen Djurens vänners riksorganisation* ansåg dock att rätten borde gälla endast förvildade katter. Av flera remissinstanser ifrågasattes emellertid om inte rätten att döda katt kunde inskränkas inom tätort.

Departementschefen anförde i propositionen bl. a. att olägenheterna av kattparagrafen tycktes i huvudsak vara begränsade till tätbebyggda områden. Det kunde därför övervägas att upphäva paragrafen såvitt rörde tomter inom dylika områden. Ett så radikalt steg skulle emellertid kunna alltför mycket inkräkta på tomtägarnas möjligheter att värna fågellivet. Departementschefen förordade i stället att till paragrafen fogades ett tilllägg varigenom rätten att döda annan tillhörig katt inom områden med stadsplan eller byggnadsplan gjordes beroende av tillstånd av polismyn-

digheten. En sådan lösning medgav hänsynstagande till skiftande förhållanden och behov. I en del fall torde polisen finna att tillstånd kunde utan olägenhet medges generellt. I andra fall åter kunde det finnas påkallat att fordra individuella tillstånd. Tillstånden kunde också begränsas till viss årstid eller på annat sätt. Om kattparagrafen försågs med det förordade tillägget borde enligt departementschefen samtidigt dess gällande innehåll anpassas till praxis så, att bestämmelsen uttryckligen kom att avse katt som anträffades utanför gård eller trädgård där den hörde hemma.

I en i anledning av propositionen väckt *motion* (II: 952) av herr Levin yrkades i första hand att kattparagrafen helt skulle strykas och i andra hand att bestämmelsen om krav på tillstånd av polismyndighet skulle utsträckas till att gälla även småsamhällen och byar på landsbygden.

Tredje lagutskottet fann i sitt utlåtande (3LU 1963: 39) att det av departementschefen förordade tillägget »där den hör hemma» visserligen kunde sägas innebära en inskränkning av kattens skydd. Emellertid måste enligt utskottet beaktas att departementschefen samtidigt föreslagit att inom vissa områden rätten att döda annans katt gjordes beroende av polismyndighets tillstånd, vilket stod i överensstämmelse med vad utskottet i sitt utlåtande år 1961 anfört om att den enskilda kattägarens intresse borde tillvaratas i högre grad än vad då var fallet. Med hänsyn till den avvägning som sålunda skett ansåg sig utskottet i princip kunna tillstyrka vad departementschefen i den delen förordat.

Utskottet uttalade vidare.

Utskottet anser dock, såsom framhållits i motionen II: 952, det vara en brist i förslaget att bestämmelsen om polismyndighetens medgivande icke skulle bli tillämplig överallt i småsamhällen och byar på landsbygden. Utskottet får därför föreslå att orden »område med stadsplan eller byggnadsplan» utbytes mot det bl. a. i byggnadslagstiftningen använda uttrycket »tätbebyggt område». Beträffande tillståndsgivningen skall enligt utskottets mening polismyndigheten iaktta restriktivitet. Tillstånd bör sålunda endast meddelas där det styrkts att behov därav föreligger. Utskottet vill också framhålla att, enär onödigt avlivande måste förhindras, utskottet i motsats till departementschefen icke anser det lämpligt att utfärda generella tillstånd utan att tillstånden i stället alltid bör göras individuella och för ses med erforderliga begränsningar för att motverka missbruk.

Riksdagen biföll utskottets hemställan att riksdagen skulle för sin del antaga lagförslaget med den av utskottet förordade ändringen.

Utskottet

Rätten till jakt avser enligt 1 § jaktlagen endast vilda djur. Till skydd för viltet har emellertid jakträttsinnehavaren fått rätt att under vissa betingelser döda även hund och katt. Beträffande rätten att ingripa mot annans katt är i 23 § jaktlagen föreskrivet, att katt, som anträffas utanför gård eller

trädgård där den hör hemma, får av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas. Inom tätbebyggt område erfordras dock tillstånd av polismyndighet. När det gäller löslöpande hund får jakträttsinnehavaren och hans folk enligt 22 § samma lag i regel endast omhändertata hunden. Under tiden den 1 mars—den 20 augusti får hunden dock dödas om den jagar eller ofredar villebråd och icke låter sig omhändertas samt det dessutom av omständigheterna uppenbart framgår, att hundens löslöpande beror på ägarens vårdslöshet. Därest hund omhändertagits är ägaren, om han vill återfå hunden, skyldig att lösa den med visst angivet belopp. Underlåter han att göra detta inom i lagen föreskriven tid får jakträttsinnehavaren behålla hunden.

I motionen hemställs om översyn av »kattparagrafen» så att bestämmelserna om infångad katt bringas i överensstämmelse med reglerna om förfarandet med infångad hund. Som grund för yrkandet anföres att katten alltmer blivit föremål för illegal fångst och därpå följande försäljning till vetenskapliga institutioner. Enligt motionärerna har kattägarna endast små möjligheter att skydda sig mot förfarandet. Det framhålls vidare att katten numera är ett lika omhuldat och älskat husdjur som hunden. Motionärerna finner det därför svårt att förstå varför löslöpande katter skall behandlas annorlunda än löslöpande hundar.

Som framgår av redogörelsen ovan hade enligt äldre jaktlagstiftning var och en, som i skog eller hage anträffade katt, rätt att döda djuret. För att hindra förföljelse av okynne inskränkte 1912 års jaktlag rätten att döda katt så att den tillkom endast jakträttsinnehavaren och hans folk. Samtidigt blev av viltvårdsskäl rättigheten territoriellt utvidgad till att gälla så snart katt anträffas utanför gård eller trädgård. I 1938 års jaktlag upptogs utan ändring bestämmelsen i 23 §. Stadgandet har vid lagändring år 1963 erhållit nuvarande lydelse. Det sagda visar att katten sedan lång tid tillbaka behandlats med stränghet i lagstiftningen. Denna inställning har motiverats av att katten, då den strövar omkring i markerna, ansetts vålla betydande skador på beståndet av fåglar och småvilt.

Några egentliga vildkatter finns ej i vårt land. Däremot förekommer det i viss utsträckning att tama katter överges av sina ägare och därefter snabbt förvildas. Det är framför allt mot sådana katter som behov föreligger att ingripa. Det händer emellertid att även tamkatter kan åstadkomma stora skador, exempelvis på beståndet av småfågel. Varken från jaktvårds- eller allmän naturvårdssynpunkt kan man därför avvara rättigheten att ingripa mot katter. Svårigheten att i praktiken avgöra, huruvida en anträffad katt är förvildad eller är en kringströvande tamkatt, medför vidare att bestämmelser om rätt att döda katt inte kan begränsas till att avse endast förvildade katter.

Utskottet uttalade redan vid 1961 års riksdag i anledning av en motion i liknande fråga sitt fördömande av förfarandet att allenast för ekonomisk vinning locka tamkatter i fälla för försäljning till vetenskapliga institutio-

ner; ett oskick som florerade framför allt i tätorterna och som ofta omfattade s. k. raskatter, vilka icke sällan betingat avsevärda priser. Utskottet konstaterade att viltvårdssynpunkterna inte hade samma berättigande i tätorterna som eljest och fann att man därför borde utreda huruvida det var möjligt att — utan att nödig hänsyn till viltvården eftersattes — tillgodose den enskilde kattägarens intressen i ökad utsträckning.

För att stävja det ovan relaterade missbruket infördes år 1963 bestämmelsen att i tätbebyggt område fordras tillstånd av polismyndighet att döda katt. Det bör framhållas att i den till grund för lagändringen liggande propositionen hade föreslagits att tillstånd skulle erfordras endast inom områden med stadsplan eller byggnadsplan. På utskottets hemställan beslöt emellertid riksdagen att tillståndstvånget skulle omfatta jämväl icke planlagda, mindre samhällen och tätorter. Även när det gällde tillämpningen av tillståndsgivningen uttalade sig utskottet i skärpande riktning. Utskottet framhöll sålunda att onödigt avlivande måste förhindras och att utskottet därför i motsats till departementschefen icke ansåg det lämpligt att utfärda generella tillstånd utan att tillstånden i stället borde göras individuella och förses med erforderliga begränsningar för att motverka missbruk.

Genom den år 1963 införda regleringen har kattägarna sålunda erhållit ett betydande skydd mot förfarande av de slag som motionärerna påtalat. Utskottet anser att med hänsyn till viltvårds- och naturvårdssynpunkter skyddet rimligen icke kan göras mer vittgående. Utskottet anmärker att katter liksom även hundar skyddas mot illegalt upptagande och försäljning också genom bestämmelser om dels att vetenskapliga institutioner är skyldiga att föra särskild inköpsjournal över inköp av bl. a. katter och hundar för vetenskaplig forskning, dels att för sådant ändamål förvärvat hund eller katt icke får användas därtill förrän sju dygn förflutit från inköpet.

Enligt utskottets mening talar åtskilliga skäl mot att i förevarande hänseende jämställa katter med hundar. Sålunda kan hunden dresseras på ett helt annat sätt än katten. Vidare gäller i fråga om rätten att släppa hund omfattande och rigorösa bestämmelser. Det bör även erinras om skyldigheten att registrera och erlägga skatt för hund. Att införa ett liknande system för katter torde inte vara görligt.

På grund av det anförda finner utskottet att motionen icke bör bifallas. Utskottet hemställer

att motionen II: 192 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Knut Johansson (s), Nils-Eric Gustafsson (cp), Ernulf (fp), Lidgard (m) och fru Landberg (s);

från a n d r a kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s)*, Ekström (s), Sundelin (s), Tobé (fp), Hedin (m), fröken Anderson (s) och herr Franzén i Träkumla (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.